

ДОКЛАД

Съветът за електронни медии осъществи надзор върху програми на доставчици на медийни услуги, които съдържат предавания с участие на магове, екстрасенси, гадатели, медиуми и други лица, практикуващи нетрадиционната и алтернативната медицина или претендират пред аудиторията, че предсказват бъдещето.

Предмет на наблюдението бяха:

- евентуалното наличие на скрити и/или необозначени търговски съобщения;
- превишението на обема рекламно време за търговски съобщения, свързани с дейността на участниците в предаванията;
- популяризирането на лечения, назначени само по лекарско предписание, както и евентуалното подвеждане на потребителите на медийни услуги.

Надзорът бе осъществен за спазването на чл. 75, ал. 1 и чл. 85 на ЗРТ. Отчетени бяха и законовите норми, имащи отношение към дейността на доставчиците на медийни услуги, регламентирани в Закона за здравето и Закона за защита на потребителите

Наблюдението бе проведено в периода от 17.09.2012-28.09.2012 г. върху следните радио - и телевизионни програми: "Канал 3", "Фен ТВ", "Фолклор ТВ", "Тянков ТВ", "ТВ Планета", „Планета Фолк“, „Пловдивска телевизия Тракия“.

Констатации:

- Предаванията най-често се реализират под формата на пряк контакт между водещия (гадател, медиум, екстрасенс, маг, вещер и т.н.) и зрителя, който се обажда на телефони, чийто номера са изписани на екрана. Констатирани са немалко случаи, в които информацията за цената на телефонните импулси се представя с много дребен шрифт и текстът на съобщението трудно се разчита. Фактът води до извода, че е на лице подвеждане на зрителя тъй като той не би могъл да се ориентира, че неговото обаждане се **таксува на цена по-висока от цената на разговор, съгласно тарифния план, за който потребителят има сключен договор.**
- Не са малко случаите, при които представянето на водещия и неговите възможности или послания към потребителите на услугата **формират фактическия състав на дефиницията за скрито търговско съобщение, разписана в ЗРТ и прерастват в такова или са представени под формата на необозначена реклама.** По този начин рекламата в обозначените блокове и съобщенията, популяризиращи услугите на водещите, **превишават допустимите от ЗРТ 12 минути** за един час.
- Практиките да се представят водещи, които твърдят, че са носители на паранормални способности и да отговарят на въпроси, свързани с бъдещето на човек и/или неговото здраве, **носят опасност от накърняване интересите и правата на аудиторията, вкл. младежката.** С подобен риск е и изпращането на SMS-и на кратък номер за да се „предскаже бъдещето“, „какъв е бил човекът в предишен живот“ и пр. Тези съобщения изискват зрителят, който понякога е на младежка възраст, да набере номер от мобилен телефон (което обаждане е с увеличена стойност), като в последствие получава отговор по интересуващата го тема. Когато отговорът е

негативен той може да засегне негативно човешката психика, особено за специфичната аудитория на тези предавания. Немалко са отправените внушения, които могат да се приемат като **спекулиране с житейски ситуации, трудности и проблеми**. Отчитайки статуса на част от зрителите, в определени ситуации „съветите“ и „указанията“ на водещите могат да **повлияят рисково на аудитория в широк възрастов диапазон**. Неблагоприятна, подвеждаща практика са „ритуали – сеанси на живо“ и „привличането на пари“. Макар ЗРТ да не предвижда санкция за тези практики, в рамките на правомощието на СЕМ е да гарантира потребителите на медийни услуги да не бъдат подвеждани и да следи за спазване на техните права и интереси.

- Наблюдението налага положителния извод, **че все по-рядко водещите на предаванията третират директно темата за здравето на зрителят**, който се обажда. Единични са случаите за пряко внушение към зрителя за възможно лечение. Наблюдението показва, че водещите избягват да внушават в ефир, че лекуват, макар все още да се констатира отклонения. Неблагоприятен обаче е фактът, че при справка със сайтове или интернет - страниците, които популяризират дейността на водещите бе констатирано, че в тях съществуват директни текстове за извършване на лечение. В тези случаи присъствието на водещите в медията се явява **прикрито популяризиране или индиректна реклама на тяхната „дейност“ или „услуга“**, а възможностите за ползването от потребителите - подробно и детайлно, **се представят в специализирани сайтове и интернет - страници**: характер на услугите, форми на комуникация и възможности за ползване, цени и др.
- Част от констатациите, **кореспондират с разпоредби на Закона за здравето и Закона за защита на потребителите**. В ЗЗП това са нормите, които имат цел да осигурят защита на потребителите, в това число и срещу нелоялни търговски практики преди, по време на и след отправяне на предложение от търговец до потребител и/или сключване на договор за предоставяне на услуги. Данните от наблюдението на Съвета дават основание да се приеме, че в немалко случаи става въпрос за практики, при които предлагането на услуги противоречи на изискването за добросъвестност и професионална компетентност и се променя или е възможно да промени съществено икономическото поведение на средния потребител, когато засяга или към когото е насочена съответната практика, или на средния член от групата потребители, когато търговската практика е насочена към определена група потребители. ЗЗП следи за търговска практика, която е възможно да промени съществено икономическото поведение на някои особено уязвими категории потребители поради техен умствен или физически потенциал, тяхната възраст или доверчивост. За тези случаи - когато търговецът е могъл да предвиди това, ефектът се преценява от гледна точка на средния член на групата потребители, към която е насочена.

При осъществения надзор по темата, в съответствие с разпоредбите на ЗРТ, при констатирани нарушения на разпоредбите на ЗРТ, инспекторите от СА са предприели действия по санкциониране на деянията, съставляващи административни нарушения.

Констатациите и данните, попадащи в обхвата на Закона за здравето и Закона за защита на потребителите ще бъдат предоставени на МЗ и КЗП.